

Professionellas upplevelser om familjära och sociala faktorer inverkan på ungdomskriminalitet

- En kvalitativ intervjustudie

Professionals' experiences of the impact of familiar and social
factors on juvenile delinquency

- A qualitative interview study

UMEÅ UNIVERSITET

Institutionen för socialt arbete

Examensarbete, 15hp

Termin 6, VT-26

Författare: Sana Khader & Adam Olsson

Handledare: Ebba Noland

Professionellas upplevelser om familjära och sociala faktorerers inverkan på ungdomskriminalitet – En kvalitativ studie

Professionals' experiences of the impact of familiar and social factors on juvenile delinquency - A qualitative interview study

Sammanfattning

Denna studies syfte var att undersöka sociala och familjära faktorer som kan bidra till ungdomars utveckling av kriminalitet i en kommun i Norrland utifrån professionellas upplevelser. Studien utgår från teorin om sociala band samt systemteori för att möjliggöra en nyanserad förståelse av fenomenet. Studien grundades i en kvalitativ ansats som baserades på tre semistrukturerade intervjuer med professionella som arbetar med ungdomar på olika sätt. De professioner som denna studie utgick ifrån var en fritidsledare, polis och socialsekreterare.

Det insamlade materialet analyserades genom en tematisk analys, där mönster och teman inom respondenternas perspektiv identifierades. Resultatet visade på flera familjära och sociala faktorer som enligt intervjupersonerna kan bidra till ungdomars benägenhet att utveckla ett kriminellt beteende. Det framgick även att respondenterna såg samma problematik men att de utgick från olika perspektiv på grund av deras olika yrkesroller.

Exempelvis skolan, socioekonomiska faktorer eller familjeförhållande.

Vidare framkom det av respondenterna att digitalisering och integration kan vara betydelsefulla faktorer till ungdomskriminalitet. Sammanfattningsvis visade studien att ungdomskriminalitet är ett komplext fenomen som kräver ett helhetsperspektiv där både individuella och samhälleliga strukturer behöver tas i beaktning. Därav bidrar studien till ett övergripande perspektiv och skapar möjligheter till ytterligare forskning samt förebyggande arbete gentemot ungdomskriminalitet.

Sökord/nyckelord: Ungdomskriminalitet, familjära faktorer, sociala faktorer, teorin om sociala band, systemteori, professioner i socialt arbete

1. Inledning	5
<i>1.1 Bakgrund .....</i>	5
1.1.1 Risk-och skyddsfaktorer.....	6
1.1.2 Familjära faktorer	6
1.1.3 Sociala faktorer	6
1.2 Relevans för socialt arbete.....	7
1.3 Syfte och frågeställningar.....	8
2. Tidigare forskning	9
2.1 Familjära faktorer	9
2.1.1 Familjebakgrund.....	9
2.1.2 Ekonomisk utsatthet.....	10
2.1.3 Integration i samhälle.....	10
2.2 Sociala faktorer	11
2.2.1 Uppväxtområde	11
2.2.2 Socialt umgänge	11
3. Teoretiska perspektiv	12
3.1 Sociala band	12
3.2 Systemteori.....	13
3.3 Applicering av teorier i studien.....	13
4. Metod	15
4.1 Semistrukturerade besöksintervjuer	16
4.2 Urvalsmetod	17
4.3 Tematisk analys	17
4.4 Forskarnas påverkan och förförståelse.....	19
4.5 Fördelning av arbetsuppgifter	19
4.6 Digitala verktyg och AI	20
4.7 GDPR.....	20
4.8 Metoddiskussion	21
4.9 Tillförlitlighet.....	22
4.10 Etisk reflektion.....	23
5. Resultat och analys.....	25
5.1 Sociala faktorer	25
5.1.1 Samhällsutveckling.....	25

5.1.2 Skolgång.....	26
5.1.3 Socialt umgänge	28
<i>5. 2 Familjära faktorer.....</i>	<i>29</i>
5.2.1 Familjeförhållanden	29
5.2.2 Socioekonomi	30
5.2.3 Integration.....	31
6. Diskussion och slutsats.....	33
<i>6.1 Jämförelse mellan professionernas perspektiv .....</i>	<i>33</i>
<i>6.2 Resultatanalys utifrån teori och tidigare forskning .....</i>	<i>34</i>
6.2.1 Mikrosystem – Anknytning och övertygelse	34
6.2.2 Makrosystem - Övertygelse	35
6.2.3 Mesonivå - Åtagande och delaktighet.....	36
<i>6.3 Reflektion och vidare forskning.....</i>	<i>37</i>
Referenser	38
Intervjuguide	41

1. Inledning

1.1 Bakgrund

Fler och fler unga rekryteras till kriminella gäng runt om i Sverige och offentliga debatter kring hur samhället stoppar ungdomskriminaliteten har kontinuerligt uppstått. I en ny lagrådsremiss från 2026 föreslår Regeringskansliet att sänka straffbarhetsåldern från 15 år till 13 år under en period om fem år för brott, såsom mord, grova sprängningar och grova våldtäkter (Regeringskansliet, 2026). Åldern för brottsmisstänkta har de senaste åren sjunkit i Sverige (BRÅ, 2025; Regeringskansliet, 2026). Kriminalvården (2026) redovisar att under 2024 har antalet barn som häktats ökat. Även Regeringskansliet (2025) förklarar att det senaste decenniet har brottsmisstänkta mot barn under 15 år fördubblats och snittåldern har sjunkit för de som är misstänkta för grova brott. Andelen personer som är misstänkta för brott i Sverige är som störst bland unga personer och det sjunker drastiskt i ålder, vilket är ett mönster som har varit relativt likartat över tid (BRÅ, 2025). Under 2024 genomfördes 475 häktningar av barn i åldrarna 15–17, vilket är en ökning med 140 häktningar. Detta är en ökning på 42% i jämförelse med 2023, och en ökning på 281 häktningar, 145%, i jämförelse med 2022 (Kriminalvården, 2026).

Efter en skolundersökning 2023 för delaktighet i brott bland elever i årskurs 9 uppgav 51,3% av eleverna att det har begåtts något brott (narkotikabrott, skadegörelse, stöldbrott eller våldsbrott) vid minst ett tillfälle under de senaste tolv månaderna (BRÅ, 2025). 2024 var narkotikabrott den vanligaste brottskategorin bland de unga misstänkta, 37% (BRÅ, 2025). Polisen (u.å) beskriver hur rekryteringen till kriminella gäng ökar i Västerbotten samt att det blir allt yngre barn som blir inblandade. BRÅ (2025) förklarar att de som rekryteras barn i 12–13 årsåldern till den kriminella världen oftast själva är unga 16-åringar. Detta är en snabb process där gängkriminella får de yngre barnen att utföra olika typer av tjänster, såsom att vara springpojkar, för att själva kunna göra karriär inom den kriminella världen. En av de tjänster som dessa nyrekryterade barn förväntas göra kan vara exempelvis narkotikaförsäljning. Barn rekryteras på grund av att de är lättare att manipulera samt förskjuta riskerna då de är en billig arbetskraft samt riskerar mildare straff, på grund av deras ringa ålder. De barn som befinner sig i riskzonen för att rekryteras till kriminella nätverk är de barn som redan begått mindre allvarliga brott, befinner sig i utsatta områden eller har anhöriga och vänner som redan har en roll i liknande verksamheter (BRÅ, 2025).

Polisen (2025) beskriver även att dessa barn ofta blir rekryterade på sociala medier såsom spel på nätet men även på idrottsplatser eller i skolor. Ungdomarna erbjuds snabba pengar eller presenter för att utföra enkla uppdrag som är utformade på ett sådant sätt som gör att ungdomarna snabbt hamnar i skuld till de äldre, vilket leder till att det blir svårare att hoppa av och sluta (Polisen, 2025).

1.1.1 Risk-och skyddsfaktorer

Kunskapsrådet (2024) beskriver att risk- och skyddsfaktorer som utgångspunkt både kan hjälpa till att förstå ungdomens livssituation, samtidigt kan de förklara varför barn och ungdomar utvecklar ett normbrytande beteende. Ett normbrytande beteende är ett komplext problem där flera faktorer samspelar och påverkar varandra i olika riktningar samt på olika nivåer, såsom individnivå, familjenivå eller i samhällets strukturer och normer. Med risk- och skyddsfaktorer syftar Kunskapsrådet på barnets sociala miljöer, samhälleliga kontexter samt uppväxten. Genom kunskap kring barnets risk- och skyddsfaktorer, kan socialtjänsten identifiera sambanden och de stöd som barnet har behov av i ett tidigt skede. Samt adressera vilka insatser som är nödvändiga för ett förebyggande arbete kopplat till barnets beteende (Kunskapsrådet, 2024).

1.1.2 Familjära faktorer

Enligt Myndigheten för familjerätt och familjeskapsstöd (2021) är perioden då flest begår brott i tonåren, och i regel begår de flesta enstaka brott, medan en liten grupp begår flertalet brott. Vårdnadshavare har en central roll i att förhindra unga från att begå brott. Att växa upp i en miljö där föräldrar visar på riskfaktorer i sitt föräldraskap ökar risken för normbrytande beteende. Föräldrar som uppvisar riskfaktorer kan vara i behov av eget stöd för att kunna ge barnen en god och trygg uppväxt. Riskfaktorer hos föräldrar som kan påverka barnens trygga uppväxt negativt kan exempelvis vara psykisk ohälsa, missbruk, kriminalitet eller ekonomiska svårigheter (Myndigheten för familjerätt och familjeskapsstöd, 2021). Vidare förklaras föräldrar som besitter skyddsfaktorer i sitt föräldraskap som samhällets bästa brottsförebyggande resurs. Engagemang, tid, energi, fungerande nätverk och förmåga att ta emot stöd är faktorer som skyddar barnen. Det är således centralt att tidig stödja föräldrar i sitt föräldraskap när de visar på riskfaktorer, eller när de har barn som visar på större beteendeproblematik. Ur perspektivet med fokus på samhällsresurser visar det sig både lönsamt och resurseffektivt att erbjuda riktat föräldraskapsstöd enligt Myndigheten för familjerätt och familjeskapsstöd (2021).

1.1.3 Sociala faktorer

BRÅ (2025) beskriver att 9 av 10 barn som utreds för allvarliga brott under 15 år är tidigare kända av socialtjänsten. Socialstyrelsen (2024) förklarar att barn som är födda i Sverige med två utlandsfödda föräldrar har 18 gånger större risk att bo i ett bostadsområde med stora socioekonomiska utmaningar, i jämförelse med barn som har två föräldrar som är födda i Sverige. Dessutom har de utlandsfödda föräldrarna oftast lägre utbildningsnivå och står därigenom oftare utanför arbetsmarknaden (Socialstyrelsen, 2024). Vidare beskrivs att barn och unga med utländsk bakgrund inte har samma tillgång till insatser från socialtjänsten som andra barn. På grund av att merparten av socialtjänstens insatser är frivilliga väljer dessa barns

föräldrar att tacka nej till insatserna. Detta kan delvis bero på rädsla för socialtjänsten, och även på grund av att det finns brister i anpassningen till familjer med utländsk bakgrund i socialtjänstens insatser (Socialstyrelsen, 2024)

Vetenskapsrådet (2024) menar att socioekonomisk bakgrund, familjestruktur, invandrarbakgrund samt kön är variabler som har indirekt påverkan på ungdomsbrottsligheten. Vidare beskriver Vetenskapsrådet (2024) att familjestruktur är en förklarande faktor som påverkar utsträckningen av huruvida ungdomar begår brott. Ungdomar som växer upp med båda sina föräldrar visar sig begå brott i mindre utsträckning än ungdomar som växer upp med ensamstående föräldrar. Även BRÅ (2025) menar att det är vanligare med delaktighet i brott bland elever med skilda eller separerade föräldrar, och elever vars familjer har svaga ekonomiska resurser. Det gäller även för ungdomar som växelvis bor hos sina föräldrar där enbart en av föräldrarna har träffat en ny partner (Svensson & Johnson, 2022; Fallesen & Gähler, 2020, refererad i Vetenskapsrådet, 2024).

Överrepresentationen i brottslighet för ungdomar som bor med enbart en förälder kan bero på föräldrarnas förmåga att utöva kontroll då det försvagas när de är ensamstående förälder i hemmet (Demuth & Brown, 2004, refererad i Vetenskapsrådet, 2024).

1.2 Relevans för socialt arbete

Det centrala ämnet som studien syftar på är att undersöka professionellas upplevelser kring familjära och sociala faktorer till ungdomskriminalitet. Genom att förstå deras upplevelser möjliggörs fördjupad förståelse för fenomenet. Ur en norrländsk kontext finns det en kunskapslucka inom forskning som fokuserar på denna studies frågeställningar samt med dessa tre yrkesroller kombinerat. Därav möjliggör studien ett resultat som redovisar ett perspektiv som inte har kännetecknats tidigare. Studiens resultat kan även skapa möjligheter till ett mer förebyggande arbete inriktad mot Norrland. Med djupare förståelse för ämnet blir målet att skapa förutsättningar för en positiv utveckling inom brottsförebyggande arbetet.

1.3 Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att undersöka vilka familjära- och sociala faktorer som professionella i en norrländsk kommun upplever kring risken för ungdomar att hamna i kriminalitet. För att undersöka ämnet formulerades följande frågeställningar:

- Vilka faktorer utifrån ett familjeperspektiv upplever professionella kan påverka ungdomars benägenhet att hamna i kriminalitet?
- Vilka faktorer utifrån ett socialt perspektiv upplever professionella kan påverka ungdomars benägenhet att hamna i kriminalitet?

2. Tidigare forskning

I detta avsnitt presenteras artiklar som är relevant för studiens syfte och frågeställningar för att skapa en mer nyanserad översikt över den tidigare forskning kopplat till arbetet.

2.1 Familjära faktorer

2.1.1 Familjebakgrund

Enligt Chng et al. (2016) har barn vars föräldrar befinner sig eller har befunnit sig i kriminalitet löper större risk att själva begå kriminella handlingar. Det kan bero på att deras uppfostran har präglats av antisociala attityder och beteende, ekonomisk utsatthet eller missbruk. Vidare visar studiens resultat att barn som befinner sig i en uppväxtmiljö där familjemedlemmar befinner sig i kriminalitet är gruppen med lägst genomsnittliga ålder för brottsdebut samt första åtal och gripande. Studien visar även att välfungerande intakta familjer fungerar som skyddsfaktor för barn, vilket kan leda till att ungdomarna begår brott antingen i äldre ålder alternativt att det blir en lägre risk att de begår brott igen (Chng et al., 2016).

Enligt Chng et al. (2016) är dåligt fungerande familjer en riskfaktor som påverkar barn negativt. Dåligt fungerande familjer innebär bristfällig övervakning av barn, försämrad relation mellan förälder och barn, samt motsägelsefulla disciplinära konsekvenser. Dessutom är dåligt fungerande familjer den familjekategori som har högst andel separation mellan föräldrarna (Chng et al., 2016). Det framkommer även i Osman et al. (2016) studie att familjestorlek, att vara ensamstående förälder och trångboddhet kan medföra utmaningar. Detta kan leda till konflikter inom familjen, särskilt om alla faktorer är aktuella samtidigt.

Chng et al. (2016) studie visar att genomsnittsåldern för ungdomars första arrestering, åtal eller återfall i brott ungefär är densamma hos familjer med kriminell bakgrund som hos familjer som är dåligt fungerande. Det tyder på att föräldrars förmåga att tillgodose en strukturerad uppväxt med goda relationer och tillsyn är centralt för att skydda ungdomarna från kriminalitet (Chng et al., 2016). Att beskylla sitt nuvarande brottsliga beteende på en barndom fylld av utsatthet förstås även inom Geiger och Fischers (2005) samt Franzén och Gottzén (2021) kvalitativa studier. Situationer som skapar långvarig ilska är faktorer som kan leda till utagerande beteende mot andra personer, exempelvis dåliga förebilder, alkoholiserade föräldrar eller att utsättas för mobbning. Barn kan utveckla aggressivt beteende genom att de lär sig beteendet från sina föräldrar. Det gör det svårt för barnen i andra sociala sammanhang där de för vidare det aggressiva beteendet och blir utagerande mot andra (Franzén & Gottzén, 2021). Negativa uppväxter även kan leda till att barnet flyr hemifrån för att söka sig till andra sociala sammanhang. Dessa sammanhang är nödvändigtvis inte bra för barnet men fungerar som ett substitut för familjen (Franzén & Gottzén, 2021). Geiger och Fischer (2005) tillägger att utsatthet under uppväxten i form av fysiskt, emotionellt eller sexuellt våld, samt dåliga

förebilder förklaras som orsak att deras forskningspersonerna begått kriminella handlingar. Trots en uppväxt av utsatthet som lett till mycket intern ilska tar majoriteten av forskningspersonerna eget ansvar för sina handlingar. I dessa fall beskylls både interna och externa faktorer som grund för deras kriminellt agerande. Där psykologiska brister, personlighet eller utsatthet genom våld alternativt placering i fosterhem beskrivs som förklarande faktorer för kriminellt handlande. Trots att intervjupersonerna tar eget ansvar för sitt kriminella agerande tycks det vara återkommande att växa upp under dåliga förhållanden (Geiger & Fisher, 2005).

2.1.2 Ekonomisk utsatthet

Ekonomiska besvär är en faktor som ökar risken att ungdomar hamnar i kriminalitet (Bäckman & Rojas, 2024). Vidare menar författarna att ungdomar vars föräldrar har skuld hos Kronofogden löper dubbelt så stor risk att begå brott jämfört med ungdomar vars föräldrar inte har skuld hos Kronofogden. Enligt Lindén et al. (2022) kan föräldrars ekonomiska stress påverka familjer negativt. Att befinna sig i ekonomisk utsatthet kan leda till dåligt samvete för föräldrar då de inte kan ge sina barn de saker barnen önskar sig eller vill ha. Utöver det kan ekonomisk utsatthet även leda till negativa känslor då föräldrarna jämför sig med andra, mer välbärgade familjer. Vidare förklarar Lindén et al. (2022) att inte kunna ge sina barn de saker de vill ha leder till oroskänslor hos föräldrarna. De menar att oron grundas i att ungdomarna kan komma att begå kriminella handlingar för att tjäna extra pengar för att köpa de materiella saker som föräldrarna inte kan bistå med.

2.1.3 Integration i samhälle

Att som förälder sakna kunskap om hur det svenska samhället fungerar kan skapa utmaningar för föräldrar (Lindén et al., 2022; Osman et al., 2016). Vidare synliggör forskarna i deras studie att familjer med bristande kunskap om samhället har ökad rädsla att bli separerade från varandra. Detta kan leda till att familjer istället söker hjälp från vänner än från myndigheter (Osman et al., 2016). Lindén et al. (2022) menar även att rädslan påverkar föräldrarnas autonomi och tillit till sin föräldraförmåga, vilket resulterar i att de i mindre utsträckning vågar sätta gränser för sina barn. Barnen lär sig om sina rättigheter genom skolan eller vänner, vilket kan leda till en rollförändring mellan föräldrar och barn då barnen besitter mer kunskap än föräldrarna (Lindén et al., 2022; Osman et al., 2016). Denna rollförändring kan leda till att barnens funktion blir att informera föräldrarna, istället för tvärtom (Osman, et al., 2016). Informationen barnen får kan missförstås eller utnyttjas av barnen, vilket kan skapa maktobalansen mellan barnet och föräldern. Detta kan sätta föräldern i en utmanande position (Lindén et al., 2022; Osman et al., 2016). I vissa fall hotar barnen sina föräldrar att kontakta myndigheter om de inte får som de vill. Denna maktobalans minskar i samband med att föräldrarna blir mer välinformerade kring samhället (Lindén et al., 2022).

2. 2 Sociala faktorer

2.2.1 Uppväxtområde

Enligt Lindén et al. (2022) påpekar nästan alla av studiens respondenter att bo i områden med hög brottslighet påverkar uppfostran negativt. Att ungdomar befinner sig där det ständigt förekommer brott skapar en oro hos föräldrarna att deras barn ska utveckla ett normaliserat synsätt gällande kriminalitet. Föräldrarna är oroliga att detta attitydskifte hos barnen ökar risken att barnen utveckla ett normbrytande beteende, såsom kriminella handlingar. Det framkommer även att bo i områden där skjutningar förekommer leder till rädsla att låta barnen vara ute utan uppsikt. Eftersom ungdomarna blir mindre självständiga och mer kontrollerade uppkommer i stället interna konflikter inom familjen där barnens välmående påverkas (Lindén et al., 2022).

2.2.2 Socialt umgänge

Enligt Farrel et al. (2017) påverkar gruppsytryck ungdomars beteende både positivt och negativt. Vilka attityder som är normaliserade påverkar gruppens funktion. Exempelvis kan aggressivt beteende normaliseras inom en grupp med negativ påverkan, medan prosocialt beteende kan normaliseras i en positiv vänskapskrets. Vidare förklarar Farrel et al. (2017) att den största faktorn för att utveckla negativt beteende är att umgås med vänner som uppmuntrar till, eller själva, har beteendeproblematik. Risken för negativ utveckling sker i samband med att beteendet uppmuntras av gruppen. När beteendet belönas ökar risken för upprepade handlingar, på så vis blir påverkan av ungdomen starkare desto längre tid den befinner sig i gruppen (Farrel et al. (2017).

Däremot anses gruppsytryck även vara en skyddsfaktor när den omfattas av positiv påverkan. Likt negativt gruppsytryck tycks ett positivt gruppsytryck också påverka ungdomars beteendeutveckling. Kompisrelationer med prosocialt beteende tycks vara en faktor som skapar positivt beteende hos individen, vilket kan leda till att det positiva beteendet sedan förstärkas genom positiv respons. Att ta del av positivt gruppsytryck är särskilt viktigt för ungdomar som söker tillhörighet (Farrel et al., 2017). Komplexiteten för en individs vänskapsrelationer är ofta bred. Individer tenderar att samtidigt ha prosociala kompisrelationer och kompisrelationer med negativ påverkan. Dessa olika influenser kan komma att påverka varandra och ungdomens beteende kan variera beroende på vilket sammanhang hen befinner sig i. Däremot menar Farrel et al. (2017) att negativ influens i större utsträckning påverkar ungdomar mer än vad positiv påverkan gör.

3. Teoretiska perspektiv

I detta avsnitt kommer två teoretiska perspektiv att redovisas som studien kommer använda sig utav för att få ett djupare och bredare förståelse för studiens syfte och frågeställningar.

3.1 Sociala band

Enligt Sarnecki och Carlsson (2020) samlade Travis Hirschi (1969) flera olika resonemang och presenterade en teori som kom att heta teorin om sociala band. Teorin beskriver att människors benägenhet att begå brott eller andra normbrytande beteende är kopplat till deras relation till samhället och de grupper människan ingår i. Där avsaknad av starka band till samhället eller grupper, såsom skola och familj, ökar risken att individen agerar efter eget intresse även om det strider mot samhällsnormer. Hirschi menar att det finns fyra faktorer som minskar risken att individer begår brottsliga handlingar:

- *Anknytning*: Att individen har viktiga och emotionella band till andra, exempelvis föräldrar, lärare och vänner.
- *Åtagande*: Att individen har mål som sammanfaller med samhällsordningen, såsom utbildning, arbete och att leva ett hederligt liv.
- Att individen är *delaktig* och har intresse för samhället, exempelvis politik, skola eller föreningsliv.
- *Övertygelse* att följa de moraliska regler och de värderingar som förekommer i samhället, exempelvis negativa attityder mot brottslighet och positiva attityder mot myndigheter och lagstiftning.

Dessa fyra faktorer hänger ihop - har en person stark och positiv koppling till samhället och andra individer tenderar den att utbilda sig för att få tillgång till bra arbeten. För att uppnå det behövs engagemang inom skolan, yrkes- och föreningsliv. Eftersom personen är engagerad och insatt i samhället ökar även troligheten att personen också har positiva attityder gentemot samhällsordningen (Sarnecki & Carlsson, 2020).

Hirschi påpekar dessutom att delar av teorin är motsägelsefulla (Sarnecki & Carlsson, 2020). Hög anknytning till andra personer enligt teorin bör leda till minskad benägenhet att begå brott. Trots det menar Hirschi att det finns en korrelation mellan att umgås med personer som begår brott och att själv begå brott. Därför behöver hög anknytning till andra personer inte nödvändigtvis vara positivt för ungdomen (Sarnecki & Carlsson, 2020). Trots att motsägelsen påverkar teorins förklaringsvärde anses teorin vara väsentlig för studien. Dessutom kan motsägelsen användas som analytiskt verktyg för att förstå respondenternas upplevelser angående ungdomar som begår brott trots goda förutsättningar. Att använda motsägelsen som analytiskt verktyg syftar till att minska risken av en förenklad bild där starka band enbart är en

skyddande faktor. I stället för att enbart utgå från stark anknytning till andra individer som en positiv faktor kan motsägelse användas för att förstå innebörden av dessa anknytningar.

3.2 Systemteori

Parrish (2012) förklarar hur systemteori har en relevans för socialt arbete då det exempelvis är genom den teorin som socialarbetare kan förstå människor och deras handlande. För att kunna förstå en person, behövs förståelse för individens närmiljö och dess olika relationer till samhället och omvärlden. En socialarbetare kan därav använda sig utav systemteori i sin praktik på olika nivåer, exempelvis organisation, familj samt individnivå (Parrish, 2012).

Parrish (2012) beskriver vidare vad alla dessa nivåer har för innebörd samt koppling till det sociala arbetet. Familjen, partner eller andra personer som har de mest direkta samspelet kallas för mikrosystemet medan mesosystemet innefattar relationerna mellan dessa mikrosystem samt hur dessa två parter samspelar och har en inverkan på varandra. Den sociala och kulturella kontexten som påverkar de två tidigare nämnda systemen i individens liv är makrosystemet. Detta kan ingripa religion, kultur, normer och andra viktiga värderingar. Hur samhället är uppbyggt och dess kulturella miljö kan påverka exempelvis en persons utbildning då individens förutsättningar och utveckling påverkas (Parrish, 2012). Systemteori kan vara aktuellt för att förstå eller få en djupare uppfattning varför vissa barn och unga hamnar i kriminalitet, samt hur dessa olika system påverkar ungdomens förutsättningar i livet.

Parrish (2012) beskriver hur systemteorin skapar möjligheter för att förstå en individs agerande samt beteende i relation till dess omgivning och alla nivåer av det sociala systemet, såsom skolan, familj men även kultur och samhällets normer. En socialsekreterare kan med hjälp av systemteori kartlägga och skapa en djupare förståelse för hela personens livssituation och kontext och inte enbart på individnivå. Detta kan leda till lösningar samt tolkning individens behov samt problematik (Parrish, 2012).

3.3 Applicering av teorier i studien

Systemteorin användes som en övergripande strukturell ram för att förstå dem olika systemnivåerna kopplat till denna studies resultat. Inom mikrosystemet samlades de faktorerna som ansågs vara inom individens närmiljö, såsom socialt umgänge och familj. Medan makrosystemet kopplades till de faktorer individen påverkas av på samhällsnivå, exempelvis digitalisering. Mesosystemet synliggjorde respondenternas syn på samspelet mellan ungdomars system samt hur dessa kan komma påverka, vilket exemplifierades med bristande språkkunskap.

Teorin om sociala band användes däremot som en förklaringsmodell för studiens resultat. Genom att utgå från *anknytning*, *åtagande*, *delaktighet* och *övertygelse* kunde respondenternas utlåtande tolkas och förstås djupgående.

Studien kombinerade dessa två teorier för att upptäcka kopplingar och samband mellan de teoretiska perspektiven och studiens empiriska material. Exempelvis kunde respondenternas upplevelser gällande ungdomar med språkproblematik förstås med hjälp av systemteorins mesonivå, då det handlade om samspelet mellan skolan och hemmet. Samtidigt som språkbarriären kunde appliceras på svag delaktighet enligt teorin om sociala band. Kopplingar mellan dessa två teorier samt ovanstående exempel redovisas ytterligare i avsnittet *6.2 Resultatanalys utifrån teori och tidigare forskning*.

4. Metod

Studien utgick från en kvalitativ ansats där semistrukturerade intervjuer användes som metod för att samla in datamaterial. Empirin redovisas i resultatavsnittet för att senare diskuteras och analyseras i diskussionsavsnittet.

För att besvara forskningsfrågorna intervjuade vi individer som på olika vis jobbar med socialt arbete med ungdomar. Vi utförde semistrukturerade intervjuer med tre personer med olika yrken. Dessa tre respondenter rekryterades via mejl. Först kontaktades dem med syfte att förfråga om de ville delta i studien. Inom mejlet framkom även studiens syfte för att ge respondenterna en första inblick i studien, vilket möjliggjorde att de kunde göra en bedömning om det verkar intressant att delta i studien. När respondenterna delgett intresse för studien kontaktades de återigen via mejl med instruktioner för att delta, infogat intervjuguide och samtyckesblankett samt förslag av tid för intervju. Inom intervjuguiden och samtyckesblanketten delgavs relevant information för respondenterna att bli fullt förstådda i studien. Exempelvis förtydligades ramarna för intervjun, våra förbestämda frågor samt att transkribering kommer göras genom ljudupptagning. Att samla in data från olika professioner syftade till att skapa en nyanserad bild där flera olika perspektiv togs i beaktning. Urvalet av yrken som användes i studien var ungdomspolis, fritidsledare samt socialsekreterare inom utredning barn och unga. Alla tre aktörer är verksamma i en norrländsk kommun.

Att inkludera ungdomspolisen i studien är centralt då de har spetskompetens i arbetet mot brottslighet i helhet. Där ingår även arbetet mot ungdomar som befinner sig i kriminalitet. De anses därför ha viktig information och god förmåga att besvara studiens frågeställningar. Fritidsledare jobbar med att nå ungdomar genom olika aktiviteter men även genom att verka som en närvarande figur för de ungdomar som behöver en vuxen att vända sig till. Dessutom finns det olika interna grupper för ungdomarna, såsom kill- och tjejgrupper där fritidsledarna informerar exempelvis hur gäng rekryterar eller hur skolan kan påverka ens framtid. Socialsekreterare inom utredning barn och unga är också relevanta för studien då de har en central roll för att bedöma individens aktuella livssituation, såsom skydds- och riskfaktorer. Under utredning utforskar de ungdomens sociala och familjära aspekter och får därmed en helhetsbild som är central för studiens frågeställning.

Dessa tre professioner arbetar på olika sätt med målgruppen och har ett samverkande arbete med varandra, därför anses dem komplettera varandra väl för att skapa en helhetsbild. Samtidigt som de kan tänkas ha liknande erfarenheter då det arbetar med likande målgrupper.

4.1 Semistrukturerade besöksintervjuer

Enligt Ahrne & Svensson (2022) kan kvalitativa data hjälpa forskare fördjupa sin förståelse samt analysera subjektiva aspekter som kan innefatta upplevelser eller tankar. Detta kan förstås genom intervjuer eller observationer (Ahrne & Svensson, 2022). Intervjuer kan användas som verktyg för att samla ihop kunskap eller information om olika sociala förhållanden, både på samhällsnivå och på individnivå. Intervjuer med enskilda individer kan ge ökad förståelse för deras känslor och upplevelser (Ahrne & Eriksson-Zetterquist, 2022). Valet att utgå från intervjuer blev således relevant för studien då vi syftade på att öka förståelsen för professionellas egna upplevelser gällande ungdomskriminalitet, vilket kräver kvalitativa ansatser.

Enligt Bryman (2018) innebär semistrukturerade intervjuer att intervjuledaren utgår från en intervjuguide med förbestämda teman och frågeställningar med möjlighet att ställa följdfrågor. Fördelen att kunna ställa följdfrågor är att intervjuledare vid behov kan få mer nyanserade svar, alternativt förtydligande svar, från tidigare inte förutbestämda frågor och kan på så vis vara mer flexibla (Bryman, 2018). Intervjuerna hölls på respondenternas arbetsplatser vid tillfällen som passade alla parter, vilket Lantz (2014) beskriver som besöksintervjuer. Besöksintervjuer sker antingen hemma hos intervjupersonen eller på deras arbetsplats där intervjuledarna fysiskt möter upp respondenten. Besöksintervjuer kan skapa möjligheter till mer djupa samt komplicerade frågor då den personliga interaktionen öppnar tillfällen till andra frågor till skillnad från en digital intervju (Lantz, 2014).

Eftersom studien utforskade ett komplext tema, fungerade semistrukturerade besöksintervjuer som ett relevant verktyg att använda sig av. Besöksintervju syftade till att skapa möjlighet till djupgående interaktioner samtidigt som det semistrukturerade formatet tillät flexibilitet med följdfrågor. Eftersom temat är komplext fanns risken att vi som intervjuledare missade relevanta förbestämda frågor. Då kunde följdfrågor fungera som ett komplement för att få uttömmande och nyanserade svar på problematiken. Frågorna var strukturerad på sådant sätt att det fanns fem frågor under temat sociala faktorer och fem frågor under temat familjärs faktorer som ställdes till samtliga respondenter. För att se de teman och förbestämda frågor i sin helhet se bifogad intervjuguide. Därutöver ställdes även följdfrågor beroende på hur respondenterna svarade. Vissa följdfrågor syftade till att förtydliga utsagorna medan andra frågor syftade till att ge uttömmande svar.

Innan intervjuerna hade vi informerat dem att avsätta en timma för att inte riskera behöva avbryta intervjuerna. Det var tillräckligt med tid eftersom intervjuerna tog cirka 35–45 minuter vardera trots att de besvarade nyanserat. Alla respondenter svarade brett på frågorna och besvarade även flera av våra frågor på en gång. Trots det valde vi att återigen ställa de frågorna som delvis redan besvarats, vilket verkade positivt för studiens empiriinsamling genom att ge

mer nyanserade svar. Intervjuerna genomfördes fysiskt på de platser som respondenterna föredrog, dels för att underlätta för dem, samt för att skapa en naturlig och trygg miljö. Vi båda delade ansvaret att leda intervjuerna, vilket syftade till att strukturera intervjun samtidigt som det medförde att vi båda behöll fokus. Ytterligare syftade det till att vi båda fick erfarenhet att agera intervjudare samt att anteckna och kontrollera tekniken.

För att bespara resurser administrativt gjordes två överväganden. 1) Att inte spela in intervjuerna och 2) i stället transkribera intervjuerna, för att bibehålla fokus i intervjuerna och för att spara tid. Mer om det framkommer under rubriken "4.6 Digitala verktyg och AI".

4.2 Urvalsmetod

Bekvämlighetsurval och ett typiskt urval är de urvalen av deltagare i studien som genomfördes. Lantz (2014) förklarar att ett typiskt urval innefattar att personerna som väljs som respondenter anses som de "typiska" för den större populationen som man vill generalisera för sitt studieresultat. Medan bekvämlighetsurvalet handlar om att skribenterna intervjuar de personer som är enklast att komma i kontakt med, såsom arbetskamrater eller vänner (Lantz, 2014). Bekvämlighetsurval var lämpligt som metod eftersom vi hade förkunskap inom området. Denna förkunskap hjälpte oss förstå vilka professioner som vore lämpliga att inkludera för studien. Bekvämlighetsurvalet genomfördes i detta fall genom att använda sig av individer som var bekanta sedan tidigare, medan typiska urvalet genomfördes genom att inkludera individer med yrken som vi betraktade som relevanta och representativa för dem professioner som studien efterfrågade.

Urvalsmetoderna för studien ansågs vara lämpliga både ur ett etiskt och tidseffektivt perspektiv. Ur ett etiskt perspektiv ansågs urvalsmetoderna vara lämpliga att genomföra eftersom de är resurssparande. Studien hade dessutom begränsat tidsutrymme vilket krävde urvalsmetoder där rekrytering av respondenter görs tidseffektivt. Genom att direkt söka respondenter inom relevanta professioner möjliggjordes tidsbesparing. Lantz (2014) menar däremot att dessa urvalsmetoder kan anses ha mindre validitet då det inte går att veta hur representativt urvalet är gentemot den generella befolkningen. Det är inte relevant för denna studie eftersom den utgick från en kvalitativ ansats där målet inte var att generalisera en population. Syftet var att fördjupa förståelsen kring professionellas upplevelser om ungdomskriminalitet.

4.3 Tematisk analys

Metoden som användes för att analysera materialet i denna studie var tematisk analys i enlighet med Bryman (2018) sex steg, se nedan. Den valda analysmetoden möjliggjorde att på ett strukturerat sätt hitta och identifiera olika teman och mönster genom kodning, kopplat till

studiens syfte och frågeställningar.

Den tematisk analysens sex steg enligt Bryman (2018):

1. Det första steget innebär att bekanta sig med datamaterialet, det görs med fördel flera gånger både i helhet och i delar för att skapa sig en helhetsbild.
2. Steg två innebär att synliggöra mönster inom materialet, även kallat kodning.
3. I steg tre granskas alla koder för att sedan sorteras. Sorteringen görs både för att sortera ihop liknande koder, och för att utesluta irrelevanta koder utifrån studiens syfte och frågeställning.
4. Inom steg fyra granskas sorteringen av koderna samt synliggöra mindre subteman.
5. För att sedan i femte steget sammanställa subteman till övergripande namngivna teman.
6. Inom sista steget sammanställs analysen och ger belägg för hur forskaren framställde de olika teman som framkommit.

I vår studie lästes empirin igenom flera gånger både i sin helhet men även varje intervju för sig för att skapa en övergripande förståelse för materialets innehåll. Efter det synliggjordes materialets centrala begrepp och meningar genom att uppmärksamma likheter i respondenternas utlåtanden. För att besvara studiens syfte och frågeställningar användes enbart de koder som ansågs vara relevanta för studien. Exempel på de olika namngivna koderna var - närvarande förälder, gruppsyck, sociala medier och kulturkrock”, se tabell 1 nedan.

Med hjälp av koderna kunde olika subteman identifieras genom att sortera koderna i övergripande grupper. Exempelvis sorterades kodordet “närvarande förälder” till subtemat “familjeförhållanden”, se tabell 1 nedan. För att sedan koppla de framställda subteman till övergripande teman sorterades de till “sociala faktorer eller familjära faktorer” beroende på subtemats karaktär. Tabellen nedan synliggör exempel hur initiala koder har kopplats till studiens teman.

Tabell 1: Exempel på datainsamlingsprocess utifrån kod, subtema och tema.

Koder	Subtema	Tema
Närvarande föräldrar Missbrukande föräldrar Familjemedlemmar i kriminalitet	Familjeförhållande	Familjära faktorer
Ekonomisk utsatthet Geografiskt boendeområde Trångboddhet	Socioekonomi	Familjära faktorer

Kulturkrock Språkbarriärer	Integration	Familjära faktorer
Misslyckat skolresultat Utanförskap	Skolgång	Sociala faktorer
Gruppträck Vänkskapsrelation	Socialt umgänge	Sociala faktorer
Digitalisering Glorifiering av kriminell livsstil Fördomar / samhällsattityd	Samhällsutveckling	Sociala faktorer

4.4 Forskarnas påverkan och förförståelse

Under hela arbetet har vi haft medvetenhet kring vår egen förförståelse och de förståelser som de yrkesroller vi har vid sidan av uppsatsen kunnat medföra. Detta kan möjligtvis ha påverkat datainsamlingen, analysen och diskussionen. Då båda har erfarenhet av socialt arbete inom fritidsgårdar och socialtjänsten, kan det innefatta tidigare föreställningar eller synvinklar om just de verksamheterna och målgrupperna. Intervjuerna kan ha påverkats på grund av vår förförståelse samt tolkningen av svaren från respondenterna. Det kan utspela sig på sådant sätt där frågor eller följdfrågor ställs för att söka bekräftelse kring ens tidigare yrkeserfarenheter eller fördomar. Men detta kan även bidra till en ökad förståelse för empirin samt underlätta kodningen då kontexten blir på visst sätt enklare för oss som redan jobbar med denna målgrupp.

Dessutom kan det ha funnits risk att våra privata yrkesroller påverkat respondenterna svar under intervjuerna. Respondenterna kan valt att svara på ett sådan sätt de ansåg att de behövde för att måla upp verksamheten positivt då det var en kollega som intervjuade dem. Detta är något som ej kan garanteras kring vilken utsträckning dessa aspekter har påverkat studien. Däremot har vi under hela forskningsprocessen kontinuerligt reflekterat över våra egna antaganden och tolkningar.

4.5 Fördelning av arbetsuppgifter

Studiens olika arbetsmoment gjordes delvis tillsammans och delvis fördelat mellan varandra. Båda var delaktiga i alla delar av arbetet, antingen direkt delaktig i genomförandet alternativt korrektionsarbete i efterhand för att bibehålla samförstånd i arbetets alla delar. Intervjuerna med respondenterna samt den initiala analysen av empirin genomfördes tillsammans av flera anledningar. Det var viktigt för oss att respondenterna visste vilka vi som skribenter var och

att det framstod som att vi båda var seriösa med arbetet. Genom att dessa delar gjordes tillsammans skapades samförstånd för empirin. Det ansågs även fungera som ett skydd för respondenternas utsagor samt gav en mer nyanserad förståelse för empirin. Möjliga missförstånd eller subjektiva tolkningar av empirin kunde diskuteras i dialog vilket var särskilt viktigt då egna förförståelser kunde påverka tolkningen av empirin.

Båda ansvarade för olika delar av intervjuerna i syfte att ge erfarenhet som intervjuledare. Det gav även en viss struktur och fokus inom intervjuerna. När den ena ansvarade för att ställa frågor och följdfrågor kunde den andre ansvara för anteckningarna och transkriberingen.

4.6 Digitala verktyg och AI

Umeå universitets AI-sökmotor användes under studiens artikelsökande. En annan form av AI användes i studien för att transkribera intervjuerna. AI-verktyget "speak-to-text" är godkänd av Umeå universitet och studiens handledare. Detta sågs som en fördel för arbetet då den snabba transkriberingen blev resurssparande, vilket ledde till mer tid att analysera empirin istället för att transkribera intervjuerna själva. Det ledde även till mer aktiv närvaro under intervjuerna då vi kunde fokusera på respondenterna och deras utlåtanden istället för att manuellt anteckna det som sades. AI-transkriberingen var även fördelaktigt då ingen del av empirin saknades då allt material spelades in och transkriberad.

Nackdelar med AI-transkriberingen är att den ibland kan missuppfatta det som sägs under intervjun, vilket gör att det krävs noggrann genomläsning för att se att det som har transkriberats stämmer överens. Detta kan bli tidskrävande om AI-funktionen har svårt att överföra från tal till skrift under en intervju med en person som har exempelvis språkbrytning. Dessutom kan det vara svårt för AI-funktionen att tolka tonfall samt ironi, eller andra icke-verbala kommunikation såsom kroppsspråk, reaktioner och ansiktsmimik. För att motverka denna problematik antecknade vi under intervjun med fokus på de delarna som AI inte kunde fånga upp.

En stor risk som identifierades med verktyget är behovet av internet och fungerande teknik, om det inte fungerade riskerades all transkribering att raderas eller att ej kunna transkribera alls i stunden, på grund av exempelvis internetförlust. Detta ledde till att tekniken och AI-funktionen testades innan intervjun flera gånger för att minska riskerna för komplikationer inför intervjun. Ytterligare ett skyddande moment som gjordes var att transkribera intervjuerna på två olika datorer för att minimera påverkan av systemfel.

4.7 GDPR

GDPR hanteringen skedde i enlighet med dataskyddsförordningen. Allt material och empiri dokumenterades samt laddades ner på Teams vilket är godkänd som säker plattform av Umeå

universitet. Respondenternas personuppgifter kommer att vara dokumenterade i säkerhet tills arbetet blir godkänd och därefter raderas deras personuppgifter. Ytterligare information kring hur personuppgifter hanteras har respondenterna tagit del av i samband med samtyckesblanketten som de skrev under innan intervjuerna.

4.8 Metoddiskussion

Intervjuerna som studien användes sig av gav förutsättningar till ett mer detaljerat och omfattande datamaterial. Det krävde en analysmetod som möjliggjorde djupgående analys av empirin för att komma fram till en slutsats. Tematisk analys valdes som analysmetod eftersom det möjliggjorde en strukturerat arbetsgång av stor mängd empiri. Alvinus et al. (2023) förklarar dock att trots de fördelar som tematisk analys tillför kan, det i vissa omständigheter bli för mycket empiri och därav missande till en mer grundlig helhetsanalys. Detta innebar att den kvalitativa intervjumetoden behövde ske på ett sådant sätt att frågorna anpassades och blev lämpliga både för respondenterna och för arbetets syfte. Vi anpassade intervjuguiden och frågorna på sådant sätt att alla frågor var den samma för alla respondenter, vilket gav relevant empiri för våra frågeställningar.

En fördel med de kvalitativa intervjuerna var möjligheten till att komplettera med öppna frågor samt ändra ordningen på vilka frågor som ställdes i stället för att vara låst till ett frågeformulär under datainsamlingen (Ahrne & Eriksson-Zetterquist, 2022). En svaghet med intervjuer som planeras i förväg med tid och plats är att respondenterna inte svarar exempelvis utförligt nog eller ej talar hela sanningen trots den ärliga intentionen, vilket Ahrne och Eriksson-Zetterquist (2022) menar har att göra med att respondenten enbart kommer svara utifrån vad den känner och tänker i stunden. Utifrån den aspekten hade en enkätstudie varit mer meningsfullt då respondenterna själva kan välja när och var dem ska besvara på frågorna. Däremot blev enkätstudier inte relevant då studiens karaktär är av kvalitativ ansats utifrån yrkesverksammas upplevelser.

Vidare betonar Ahrne och Eriksson-Zetterquist (2022) att intervjuer rekommenderas att kompletteras med andra metoder och material, exempelvis dokumentstudier eller andra observationer. I denna studie ingår det en kunskapsöversikt (tidigare forskning) och detta skapar en meningsfull vikt i arbetet då avsnittet redovisar annan empiri som kan antingen stödja datamaterialet från respondenterna eller motbevisa. Detta skapar en mer trovärdighet i arbetet trots att studien hade kunnat förbättras genom både kvalitativ och kvantitativ metod, för att nå ett tydligare resultat alternativt ett resultat som kan symbolisera en större population i Norrland.

Enligt Polisen (2025) framkommer det att Norrlands landsdel inte har några utsatta områden. Eftersom studien genomfördes i ett geografiskt område där inga utsatta områden förekommer,

kan det komma påverka studiens resultat. Exempelvis kan synen på kriminaliteten och professionellas uppfattning variera om arbetet utförs inom dessa områden.

4.9 Tillförlitlighet

För att öka studiens tillförlitlighet har trovärdighet, pålitlighet och möjlighet att styrka eller bekräfta beaktats. Enligt Bryman (2018) är pålitlighet en central punkt för studiers tillförlitlighet då det möjliggör andra att reproducera och granska undersökningen. För reproduktion av en studie i sin helhet krävs således noggrann dokumentering och transparens av de tillvägagångssätt som gjorts inom studiens olika delar (Bryman, 2018).

Tillvägagångssätten inom studien har genomgående diskuterats och beskrivits. Exempelvis har vi kritiskt reflekterat över studiens urvalsmetod, bifogat intervjuguide (se bilaga 1) och beskrivit hur metoder och teorier applicerats inom studien. Teoriavsnittet kan användas för att synliggöra hur beskrivning av applicering har gjorts inom studien. Genom att inte enbart beskriva de teorier och dess användningsområde valde vi att även inkludera hur teorierna användes för att ytterligare öka studiens transparens. Detta syftar till att öka möjligheten för efterkontroll och granskning, vilket i sin tur ökar studiens trovärdighet och tillförlitlighet.

Ett ytterligare sätt att öka trovärdigheten för studier är enligt Bryman (2018) att säkerställa att studiens görs utefter gällande regler och riktlinjer. I huvudsak gjordes det genom att följa Umeå universitets riktlinjer för examensarbete, GDPR samt genom etiska principer. Därutöver användes adekvat analysmetod som är anpassad för den typ av empiri som samlas in till studien. Genom att använda rätt analysmetod förväntades risken minska att resultatet och empirin inte stämmer överens.

En delkriterier som tillförlitligheten även består av är möjlighet att styrka och bekräfta, motsvarandet till objektivitet. Bryman (2018) beskriver att forskaren ska kunna styrka och bekräfta forskningen trots insikten av att det inte går att vara fullständig objektivitet i samhällsrelaterad forskning och därav försöka säkerställa att hen agerat i god tro. De ska vara tydligt att forskaren ej har låtit sina egna personliga värderingar eller teoretiska inverkan påverka utförandet samt slutsatsen av forskningen (Bryman, 2018). Detta är något vi i denna studie har fokuserat mycket på kring våra egna förståelse och egna uppfattningar kring studiens frågeställningar. Detta beskrivs tydligare i tidigare avsnitt *4.4 forskarnas påverkan och förståelse*.

Huruvida resultatet är överförbart till andra kontexter är svårt att säga, däremot har tydliga redogörelse för denna studies kontext och genomförande gjorts, vilket i sig ger läsaren större möjlighet att avgöra om resultaten även fungerar i dennes kontext.

4.10 Etisk reflektion

För att studien skulle vara etisk korrekt var det nödvändigt att studien förhöll sig till fyra forskningsetiska principer, dessa är: 1) *samtyckeskrav* 2) *informationskrav* 3) *konfidentialitetskrav*, samt 4) *nyttjandekrav* (Kalman & Lövgren, 2020). Dessa fyra riktlinjer upprätthölls genomgående i studien för att värna om forskningspersonernas självbestämmande och integritet.

Enligt Kalman och Lövgren (2020) går informationskravet och samtyckeskravet ihop med varandra. Informationskravet innebär att forskningsdeltagaren ska få all nödvändig information den behöver för att kunna ge ett informerat samtycke att frivilligt delta i studien, i enlighet med samtyckeskravet. Informationskravet bör därför innefatta vad syftet med studien är, hur empirin används, vilka metoder som används, samt hur uppgifter och empiri förvaras för att minimera risken att obehöriga inte tar del av innehållet. Utöver dessa är det även av stor vikt att betona att deltagandet är frivilligt, men också att det är frivilligt att avbryta sin medverkan när som helst under studiens gång (Kalman & Lövgren, 2020).

För att möjliggöra ett informerat samtycke för intervjupersonerna delades informationsbrev ut som innehöll:

- Studiens syfte
- Vilka personuppgifter som samlas in
- Ramar för intervjun
- Kontaktuppgifter till oss skribenter
- Innebörden att delta i studien
- Hur empiri och personuppgifter hanteras

Att det är frivilligt att medverka, samt avbryta medverkan betonas också inom informationsbrevet. För att tydliggöra att forskningspersonerna frivilligt deltar i studien samlades därför underskrivna samtyckesblanketter in innan deltagandets påbörjan. Inledningsvis för intervjun tillfrågades respondenterna om samtycke att "talk-to-text" transkriberingsverktyg användes, hur verktyget fungerat, samt syftet med verktyget.

Konfidentialitetskravet innefattar att hantera empiri och personuppgifterna på ett tryggt sätt för att säkerställa att icke behöriga inte kan ta del av materialet. Detta i syfte att skydda forskningspersonernas anonymitet (Kalman & Lövgren, 2020). Den insamlade empirin och personuppgifterna hanteras varsamt genom "Teams", vilket är ett godkänt program av Umeå Universitet för hantering av känsliga data. Enbart behöriga har tillgång till teams-kanalen, de som är behöriga innefattar vi författar samt en handledare.

Nyttjandekravet innebär att de uppgifter som samlas in enbart får användas för studiens ändamål. Det syftar till att skydda respondenternas anonymitet och integritet (Kalman & Lövgren, 2020). Inom informationsbladet framkom det vad empirin ska användas till och att den under inga omständigheter kommer nyttjas för andra ändamål. Datamaterialet kommer dessutom raderas i samband med att kursen blir godkänt.

5. Resultat och analys

I detta avsnitt redogörs empirin från datainsamlingen av de tre intervjuer som genomfördes. Materialet har delats upp i olika teman men även under olika subteman som identifierats. I tabell 2. synliggörs de teman som identifierats inom studien.

Tabell 2. Tabellen synliggör de subteman som identifierats inom studien.

Sociala faktorer	Familjära faktorer
Samhällsutveckling	Familjeförhållanden
Skolgång	Socioekonomi
Socialt umgänge	Integration

5. 1 Sociala faktorer

5.1.1 Samhällsutveckling

Genomgående av respondenterna menar att ungdomskriminaliteten har förändrats över tid. Det är numera även barn i tio-årsåldern som begår grövre brott. Det började eskalera runt 2022 och 2023 vilket har påverkat hela Sverige. Polisen beskriver:

“Ska vi backa tillbaka 10 år i tiden sade vi att tretton och fjortonåringar fångades upp när de begick sin första ringa stöld av tuggummi-paket, nu kan man faktiskt ha tagit sig an ett mordsuppdrag och få tag på ett skarpladdat vapen. Det tror jag faktiskt ingen skulle sitta och säga att vi trodde att vi skulle ha de i Sverige om vi backar fem år”.

Polisen menar att denna samhällsutveckling har påverkats starkt av digitaliseringen. Det har skett en attitydförändring där brott och kriminella livsstilar glorifieras. Allt sprids fort genom digitalisering och är svårt att få bort. Exempelvis brott som filmas och sprids är oerhört svåra att radera då många personer fort får tillgång till materialet. Socialsekreteraren menar att framgångsrika kriminellas livsstil glorifieras över sociala medier, där de visar upp en livsstil av överflöd där de har dyra kläder, klockor och mycket pengar - vilket ungdomar lockas av. Dessutom kan det läggas ut uppdrag av olika brott på sociala medier.

“Jag brukar faktiskt säga att det är ju som en arbetsmarknad på nätet, fast inte den arbetsförmedling som vi har” berättar polisen.

Fritidsledaren menar också att exponeras för kriminalitet kan skapa en glorifierad syn på livsstilen, vilket påverkar ungdomarna att själva eftersträva denna livsstil utan att se nackdelarna *“som att hamna i fängelse eller förlora hela sin familj”*.

Fritidsledaren förklarar att det har blivit lättare för gängen att rekrytera yngre barn på grund av att de vet hur de kan locka ungdomarna till kriminalitet. Exempel på det kan vara att gängen ger barn pengar för lätta uppdrag, exempelvis 500 kronor, vilket kan vara väldigt mycket pengar för en 13-åring enligt fritidsledaren. En annan aspekt som polisen beskriver är samhällsutvecklingen där barn lockas in i kriminaliteten för att sedan luras eller hotas att vara kvar. Det exemplifieras genom att barn kan ta sig an ett uppdrag men när barnet sedan ångrar sig, kan hen hotas av uppdragsgivaren, exempelvis hot om att skadads kan både riktas mot individen eller dennes familj. Polisen förklarar att det är lättare att bli insläppt i gängen än vad det är att ta sig ut ur gängen.

Uppdragen som beskrivs läggs ut öppet och kan handla om att utföra exempelvis mord, rån eller vapentransport i utbyte mot pengar. Polisen beskriver även att numera är brott inte längre är lokalt. Brott som begås i Stockholm kan påverka ungdomar i andra delar av landet och även ur ett globalt perspektiv syns en utveckling. Det är nu enkelt att få kontakt med en person på andra sidan jorden på grund av digitaliseringen. Polisen beskriver vikten av att föräldrar håller koll på sina barns telefoner för att veta vilka appar barnen använder samt vilka de har kontakt med. Även socialsekreteraren menar att det numera är lättare att komma åt kriminalitet än förut. Det är inte ovanligt att ungdomar har tillgång till krypterade telefoner eller andra appar som inte visar sig på hemskärmen.

“Jag menar, jag har aldrig tänkt att använda en sådan privat, men barn och unga köper telefonen för att kunna chatta i lugn och ro utan att behöva oroa sig att polisen ska kunna ladda innehållet”.

5.1.2 Skolgång

Polisen beskriver att skolan ska vara en skyddsfaktor, trots det väljer vissa individer att begå kriminella handlingar när det inte går bra för dem i skolan. Däremot poängterar polisen att de träffar på ungdomar som har högsta betyg men ändå väljer att gå den kriminella vägen. En spekulation som polisen beskrev var att skolorna är dåliga på att upptäcka tjejer i skolmiljön i tidigt skede eftersom de inte nödvändigtvis syns och hörs. Det kan leda till att dessa tjejer kan verka i det dolda inom ungdomskriminalitet. Det är något som polisen hävdar är en egenskap som gängen vill rekrytera eftersom dessa personer kan *“flyga under radarn”*. Tidigare har

tjejer dessutom oftast sett som offer inom gängkriminaliteten istället för både offer och förövare. Detta beskriver även fritidsledaren att gängen som rekryterar vill helst ha personer som är duktiga och som *“lätt kommer undan”*, samt tidigare ostraffade för att ej locka till sig uppmärksamheten. Därav blir tjejer en enkel måltavla för dessa gäng.

“Varför skulle man vilja rekrytera stökiga killar som bara tycker detta är häftigt när man kan i stället rekrytera tjejer som är lyhörda och duktiga och inte drar till sig uppmärksamheten från allmänheten”.

Socialsekreteraren hävdar dock att de flesta ungdomarna som det går bra för i skolan avstår från att begå brott. De få som det går bra för i skolan och begår brott gör det för att de tycker att det är spännande med kriminalitet. Socialsekreteraren beskriver att om skolgången fungerar dåligt och att ungdomen inte får det hjälp och stöd den behöver ökar risken att ungdomen inte vill vara i skolan. Även polisen betonar vikten av att skolan är utrustad för att ge stöd till alla olika individer då det är viktigt med bra skolgång. Det har stor betydelse för ungdomar att ha tillgång till trygga vuxna i skolmiljön.

Socialsekreteraren beskriver även att det kan finnas personer med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF) som inte får det stödet de behöver, vilket kan leda till att dessa individer hamnar i utanförskap. Vidare kan utanförskapet leda till att deras närvaro i skolan sjunker under en längre period. När skolnärvaron sjunker riskerar individen även att förlora sin sociala gemenskap till skolklassen. Det blir då naturligt att söka nya gemenskaper, även om de inte är positiva för ungdomens utveckling. Socialsekreteraren beskriver även en annan kategori ungdomar där utanförskap och digitalisering spelar en stor roll – hemmasittarna.

“Detta är ett normbrytande beteende som nödvändigtvis inte leder till ungdomskriminalitet men det är en utveckling kopplat till skolgång och utanförskap”.

Socialsekreteraren menar att om det inte går bra för ungdomen i skolan ökar risken att hen är någon annanstans än i skolan på sin vardag. Dessa personer blir ofta en lätt måltavla för kriminella gäng att rekrytera eftersom ungdomen i stor del saknar en social gemenskap. Denna gemenskap kan ytterligare fungera som incitament att inte gå tillbaka till skolan. Om ungdomen dessutom blir mer fixerad av materiella ting blir det dessutom mer spännande att tjäna pengar genom brott än att studera.

“Man hamnar lätt i att hjärnan får mer belöning av det här än om man sitter och får ett B på ett prov, så är det”.

5.1.3 Socialt umgänge

Alla professioner beskriver betydelsen av gruppsyck och ungdomens sociala umgänge och hur detta kan påverka ungdomens benägenhet till att hamna i kriminella miljöer. Polisen förklarar att ungdomarna där det går sämre för skapar ett abnormt tankesätt - De ska bygga sitt "cv" på ett annat sätt. De vill höja sin status genom att umgås med andra personer som redan har hög status i sammanhanget. Både polisen och socialsekreteraren beskriver att dessa ungdomar vill tillhöra en gemenskap. Ungdomarna påverkas av vad kompisgänget gör och de kopierar kompisgängets beteende för att passa in. Socialsekreteraren beskriver att det handlar mycket om gruppsyck hos dessa ungdomar. Socialsekreteraren berättar om en händelse kring en ungdom som tidigare haft ett missbruk och genomgått behandling, där den personen flera år senare blivit erbjuden att testa narkotika igen. Skammen att säga nej beskrevs då som en avgörande faktor att inte våga säga nej, trots att hen varit fri från narkotika i flera år.

"Det handlar om gruppsyck, viljan och gemenskap man vill ha, man vill gärna sig tillhörande ett gäng, det behöver inte vara ett kriminellt gäng, utan ett gäng med kompisar bara".

Det är lätt att känna sig välkommen i gäng och sociala konstellationer som inte är bra för ungdomens utveckling för att det är där de blir accepterade för den dem är och får en viss status. Polisen beskriver även att gruppsyck kan vara en bidragande faktor till hur ungdomen agerar. Det kan vara svårt att ställa sig emot gruppen.

"Vi kan ju tänka själva, hur lätt är det att vara den som säger nej hela tiden, om det finns sju stycken som säger att vi ska gå till vänster är det inte lätt att vara den enda som vill gå över".

Fritidsledaren förklarar också vikten av att vilja tillhöra en gemenskap men även viljan att "vara någon". Gruppsyck är även något som fritidsledaren vidare beskriver är en stor del i ungdomars liv och vardag. Hen beskriver hur en ungdom kan vara stark och säga nej till en början men att det oftast blir svårt att stå på sig när ungdomen får samma fråga vid flera tillfällen. Exempelvis beskriver fritidsledaren att de personer som "röker vape" oftast är ungdomar som tidigare aldrig visat intresse för sådant beteende.

"Det är intressant hur gruppsyck kan påverka dessa barn till att göra saker som de för ett år sedan, eller bara för några månader sedan, aldrig skulle kunna tänka sig göra, såsom att röka vape".

5. 2 Familjära faktorer

5.2.1 Familjeförhållanden

Utifrån temafrågan familjefaktorer och hur dess betydelsen har för att unga hamnar i kriminalitet menar samtliga respondenter att familjeförhållanden har stor vikt. Polisen beskriver hur familjer har förändrats den senaste tiden.

“Familjer umgås inte på samma sätt idag som man gjorde för många år sedan, och familjeförhållanden tror jag spelar en ganska stor faktiskt, vi har dessutom få kärnfamiljer kvar idag”.

Familjekonstellation har en central roll utifrån alla respondenter. Däremot tycks det finnas olika uppfattningar gällande föräldrarnas närvaro och dess betydelse. Socialsekreteraren menar att föräldrars närvaro påverkar ungdomen.

“Vi har inte sett några tecken på att just en frånvarande förälder är orsaken, utan det är mer individen. Det är fler samverkande faktorer som gör att en individ väljer att begå brott eller bete sig normbrytande”.

Polisen beskriver ett fall där hen har träffat på ungdomar där familjekonstellationen har haft en stor betydelse, där ungdomarna har påverkats negativt av att föräldrarna har avtjänat straff, missbruksproblematik eller har varit eller är en ensamstående förälder med flera barn. Även fritidsledaren beskriver att det kan vara svårt för ungdomar som växer upp i familjer med missbruksproblematik, då ungdomarna själva kan utveckla en normaliserad syn gällande alkoholkonsumtion vilket kan öka risken att de själva utveckla samma beteende.

Att vara ensamstående förälder kan öka risken att föräldern tappar kontrollen över sina barn. De kan exempelvis behöva fler än ett arbete för att försörja familjen. Fritidsledaren menar att det är betydelsefullt att föräldrarna har uppsikt över sina barn och deras livsstil men att detta inte är något som alltid är möjligt om en förälder exempelvis är ensamstående eller har väldigt många barn i olika åldrar.

“Man byter kompisar, man börjar gå med flashiga kläder eller kläder som föräldrarna själva inte har köpt, och därav krävs det en eller två närvarande föräldrar som kan kontrollera barnens livsstil och om den börjar ta en annan vändning. Men har man en väl fungerande familj, är inte detta nödvändigtvis ett stort problem, utan man hinner upptäcka dessa varningssignaler i god tid till skillnad från familjerna som lever under sämre omständigheter”.

Fritidsledaren betonar även vikten av att samhället ska fungera som ett skydds nät för barnen när inte familjen har resurserna till det, exempelvis genom fritidsgårdar, idrottsföreningar samt skolor, men att det kan vara svårt att samarbeta med föräldrar när deras barn är i behov av stöd. Exempelvis när skolan eller fritidsgårdarna ringer hem till en ungdom på grund av misskötsel kan det tas emot olika beroende på förälder och deras uppfattning kring deras barn.

“Ibland när vi ringer hem till en förälder och berättar att deras barn är full eller har rökt cigg så märker man vilka föräldrar som har koll på sina barn eller inte eller vilka föräldrar som bryr sig eller inte. Ibland har det funnits föräldrar som själva köper ut till barnen eller föräldrar som påstår att vi ljuger och att deras barn aldrig skulle göra något sådant. Då blir det svårt att vara ett skydds nät för barnen när man ej lyckas samarbeta med föräldrarna”.

5.2.2 Socioekonomi

Alla respondenter menar att socioekonomiska aspekter är en central faktor för ungdomskriminalitet. Socialsekreteraren menar att det spelar roll vilket område en person bor i. Det exemplifieras med att det förekommer högre antal anmälningar både till socialtjänst och polis inom specifika områden. Medan polisen menar att det inte spelar någon större roll vilket område en ungdom bor i eftersom ungdomen kan bo i ett område men vara verksam i ett annat område. Polisen hävdar att kriminalitet har blivit mer mobilt då ungdomar rör sig mer fritt. Exempelvis går ungdomarna till fritidsgårdar i andra stadsområden trots att fritidsgårdarna i deras hemområden är öppna, vilket även fritidsledaren poängterar. En ökad risk för ungdomar att hamna i kriminalitet kan bero på trångboddhet, där ungdomar som exempelvis delar rum med syskon mer lockas av att spendera tid utomhus förklarar fritidsledaren vidare.

“Vi ser också många som hänger i centrum, sen är kanske inte centrum det stället där brotten begås, det kanske är där kontakten mellan individerna knyts”.

När ungdomar spenderar mer tid utanför hemmet försvagas föräldrarnas förmåga att ha uppsikt och kontroll över sina barn. Vidare beskriver fritidsledaren att alla barn inte kommer från välbärgade familjer eller de bostadsområdet verksamheten är aktiv i. Där finns föräldrar som inte har råd med aktiviteter för sina barn. Föräldrarna måste istället jobba för att kunna försörja för sin familj. Vilket kan leda till att ungdomarna själva begår kriminella handlingar för att införskaffa sig en egen inkomst. Där är fritidsgårdar en stor resurs för dessa familjer då gårdarna arrangerar aktiviteter som barnen kan delta i för att ge barnen ett sammanhang att vara i. Vilket flera föräldrar har visat tacksamma för fritidsgårdarna. Det framkommer då att föräldrar har viljan att ge sina barn en bättre tillvaro men saknar de resurser som krävs.

Fritidsledaren beskriver att förutfattade meningar och rykten gällande boendeområde påverkar ungdomars bild om sig själva och andra. Exempelvis om samhället förväntar sig att ungdomar från de områdena är *“tuffa och läskiga”* kan det leda till att ungdomarna skapar den bilden om sig själva, det fungerar alltså som en självuppfyllande profetia.

5.2.3 Integration

En gemensam nämnare bland alla tre är hur integration och kulturella skillnader påverkar ungdomar att utveckla ett normbrytande eller kriminellt beteende. Socialsekreteraren beskriver svårigheter att kommunicera med personer som inte förstår det svenska samhällets struktur. Där föräldrarna inte har samma uppfattning om vilka situationer som anses vara relevanta. De kan ha kommit från krig och varit med om hemska upplevelser och har därav andra perspektiv:

“Usch vad löjliga vi är i Sverige som tycker att det här är en stor grej”.

Vidare beskriver socialsekreteraren att det är väldigt viktigt med informationsstöd om Sveriges kultur och funktion på ett icke värderande sätt för att ge familjerna en rättvis chans att integrera i samhället. Även polisen menar att familjer måste ges rätt förutsättningar för att kunna göra bra val, vilket kan vara svårt om de inte vet hur samhället fungerar. Språket blir en utmanande faktor för familjerna. Det kan vara svårt att ta kontakt med myndigheter om kommunikationen är svår. Om barnen dessutom besitter högre språkkunskap än föräldrarna har barnen dessutom möjlighet att utnyttja situationer till sin fördel.

Polisen exemplifierar att bristande språkkunskap kan försvåra vardagliga situationer, såsom att delta vid föräldramöten eller idrottsevenemang. Polisen menar även att det svenska samhället inte alltid är bra på att översätta informationen till andra språk. Att ungdomen inte får med sig korrekta grejer till sin idrottscup kan skapa en känsla av utanförskap för dessa familjer eftersom de inte har kunnat ta del av samma information. Det är vanligt att ta för givet att föräldrar ska delta vid föräldramöten eller veta vad som behövs till barnens idrottsevenemang utan att tänka på hur språkbarriären kan skapa missförstånd.

Fritidsledaren påpekar också vikten att förstå att språkbarriärer är en större problematik än vad samhället förstår. Vidare förklaras att om ungdomar inte beter som det förväntas, exempelvis inom skolan, behöver det inte betyda att de gör det ur illvilja, utan att det kan bero på att de genuint inte förstår vad som förväntas av dem.

“Jag hade två ungdomar som aldrig gjorde som jag sa, de gjorde tvärt emot vad jag sa till dem i flera veckor. När jag satte mig ned med dem frågade varför de inte lyssnade på mig så framkom det att de inte förstod vad jag ville skulle bli gjort.”.

Vidare beskriver fritidsledaren hur hen fick uppenbarelse kring hur det svenska språket har svåra begrepp och uttryck som inte är självklara för personer med ett annat modersmål genom denna händelse. Detta ledde till att fritidsledaren började anpassa sitt språk till sin mottagare för att få alla att känna sig i delaktiga samt skapade en miljö där alla fick möjlighet att våga säga till ifall en inte förstod.

Inom nästa del av studien kommer vi belysa de fynd gällande skillnaderna i respondenternas förhållningssätt samt analysera resultatet mot teori och tidigare forskning.

6. Diskussion och slutsats

Syftet med denna studie var att undersöka professionellas upplevelser kring sociala och familjära faktorer till ungdomskriminalitet i en norrländsk kontext. Med utgångspunkt i uppsatsens två frågeställningar har studien samlat ihop data och empiri för analys och jämförelser med tidigare forskning men även koppling till teoretiska perspektiv. Detta kommer att redovisas nedan.

6.1 Jämförelse mellan professionernas perspektiv

Alla respondenterna hade likartade svar men efter analysen av data blev det tydligt att de hade olika förhållningssätt och perspektiv. Polisen hade ett större makroperspektiv över hur samhället påverkar ungdomars benägenheter att hamna inom kriminalitet. Deras synsätt var mer övergripande nationellt samt internationellt. Exempelvis hur digitaliseringen påverkar ungdomar eller hur samhällsutvecklingen påverkar dem. Socialsekreteraren och fritidsledaren förhållningssätt riktades mer mot mikro- och mesoperspektiv, det vill säga hur individen påverkas av skola, familj, umgänge, deras närmiljön samt samspelet mellan dessa. En möjlig förklaring till dessa skillnader kan förstås genom att respondenterna arbetar med ungdomarna på olika sätt. Kontakten de har med ungdomarna kan därför också skilja sig åt då de träffar ungdomarna i olika sammanhang samt att de har olika arbetsuppgifter. Polisen menar att de träffar ungdomarna när de redan är som mest utsatta. En slutsats som dras av resultatet är att sociala och familjära faktorer kan påverka ungdomars benägenhet att hamna i ungdomskriminalitet. Däremot kan även ungdomen själv kan vara den bidragande faktor till deras kriminalitet, exempelvis kan den vara spänningssökande eller vara påverkad av glorifieringen av livsstilen kriminaliteten kan medföra.

Alla respondenter poängterade att kriminella nätverk föredrar att ha personer som faller under radarn för polisen. Däremot lade polisen vikt vid att de även såg högpresterande ungdomar i skolan som ägnar sig åt kriminalitet.

Genom analysen framkom det även att respondenterna inte pratade om digitaliseringen som en möjlig skyddsfaktor för ungdomar. De benämnde enbart digitaliseringen som en arena där ungdomar kan knyta dåliga kontakter eller påverkas negativt genom att se en falsk bild av en kriminell livsstil. Deras argument skulle likväl kunna användas med en positiv utgångspunkt där sociala medier skulle kunna användas för att knyta an till bra nätverk och vänner. Att respondenterna inte benämnt sociala medier ut en positiv synvinkel kan däremot bero på att det inte är en effekt som upptäckts i arbetet.

6.2 Resultatanalys utifrån teori och tidigare forskning

I detta avsnitt lyfts resultaten till en analytisk nivå med hjälp av systemteori som strukturell ram och teorin om sociala band som förklaringsmodell för studiens resultat.

I tabell 3. synliggörs vilka subteman som kopplades till mikro- och makronivån. Mesonivån synliggörs inte i tabellen eftersom den innefattar samspelet mellan mikro- och makronivån.

Tabell 3. Tabellen synliggör subteman kopplat till systemteorins mikro- och makronivå.

Mikronivå	Makronivå
Socialt umgänge	Samhällsutveckling
Skolgång	Integration
Familjeförhållanden	Socioekonomiska

I studiens resultat framkommer det av respondenterna olika påverkansfaktorer för ungdomars utveckling av kriminalitet. Dessa kan förstås genom sociala bands fyra begrepp, *anknytning*, *åtagande*, *delaktighet* och *övertygelse*.

6.2.1 Mikrosystem – Anknytning och övertygelse

Föräldrar som har hög närvaro och uppsikt över sina barn kan förstås som engagerade föräldrar som investerar i sina barn. Det är möjligt att det kan leda till att barnet får stärkt positiv *anknytning* till sina föräldrar. Vilket enligt teorin om sociala band medför att barnets benägenhet att begå brott minskar då hen inte vill skada relationen till föräldrarna. En tolkning av studiens resultat var att föräldrar som har tillsyn över sina barn kan ha positiv effekt för deras utveckling genom att tillföra struktur och kontroll. Dessutom ansågs föräldrarnas tillsyn fungera som skyddande faktor genom att uppmärksamma möjliga materiella förändringar eller beteendeförändringar hos ungdomen. Resultatet indikerade även att fler närvarande vuxna verkar kunna stärka skyddet kring individen. Detta förklarade studiens resultat där ensamstående föräldraskap beskrevs vara en riskfaktor. Denna slutsats stämmer även överens med Chng et al. (2016) studie kring vikten av att ha fungerande familjeförhållanden.

Om en ungdom har en försämrad eller avsaknad av anknytning kan det leda till motsats agerande, exempelvis att ungdomen ej ser konsekvensen av att försämma relationen till sin familj. Detta kan förklara studiens resultat där barn kan påverkas negativt av att befinna sig i familjer där missbruk eller belastningsregister förekommer. Detta överensstämmer också med tidigare forskning (Chng et al., 2016 & Franzén & Gottzén, 2021).

Denna negativa utveckling behöver inte enbart förstås utifrån anknytningen mellan barn och föräldrar. Den kan även förstås utifrån påverkan av föräldrarnas värderingar. Detta kan

förklaras genom begreppet *övertygelser* inom teorin om sociala band. Övertygelse avser hur individens förhållningssätt gentemot samhällets normer och värderingar påverkar individens benägenhet att begå brott (Sarnecki & Carlsson, 2020). Chang et al. (2016), Franzén och Gottzén (2021) och Geiger och Fischer (2005) har likande slutsats som denna studie. Om ungdomens föräldrar inte följer samhällets normer och värderingar kan det öka risken att ungdomen internaliserar dessa attityder enligt respondenterna, vilket kan leda till att den utvecklar samma normbrytande beteende.

Teorin uppfattades däremot vara delvis motsägelsefull eftersom ungdomar kan ha god anknytning till föräldrarna och samtidigt internalisera deras negativa attityder. Motsägelsen går även att koppla till studiens resultat gällande anknytning till vänskapsrelationer, där det framkom att socialt umgänge kan ha stor påverkan för ungdomars benägenhet att begå brott.

Studien visade att en negativ skolgång som leder till utsatthet kan föranleda ungdomen att söka ny gemenskap trots att det nya sociala sammanhanget kan vara negativt för ungdomens utveckling. Exempelvis kan gruppträck och anpassning till gruppens beteende skapa ett normbrytande beteenden. Detta kan förstås som att ungdomen knyter an till destruktiva relationer och ändrar sina övertygelser för att samstämma med gruppens värderingar. Det går också förstås genom Geiger och Fischer (2005) resultat som visar att negativa förebilder kan vara riskfaktor som kan leda till utveckling av normbrytande beteenden.

6.2.2 Makrosystem - Övertygelse

En intressant iakttagelse som gjordes vid resultatet var att ungdomar som är delaktiga i föreningar, positiva vänskapsrelationer, fungerande familjer samt en fungerande skolgång kan ändå begå brott. Dessa uppfyller punkterna anknytning, åtagande och delaktighet inom teorin om sociala band. Den enda punkten som inte lyfts är övertygelse. Eftersom dessa ungdomar framstod som fungerande i samhället kan de antas även ha värderingar som åtminstone delvis stämmer överens med samhällets värderingar. En möjlig förklaring till att välfungerande ungdomar begår brott kan vara att det skett en skiftning gällande synen på kriminalitet.

Alla respondenter uppmärksammade en glorifierad syn på den kriminella livsstilen. Utifrån teorin om sociala band förstods det som en övertygelseskiftning hos dessa ungdomar där livsstilen ansetts vara åtråvärd. Utifrån systemteorin förstods detta som påverkan på samhällsnivå, det vill säga inom individens makrosystem. Till skillnad från Geiger och Fischer (2005) inkluderar vår studie även påverkan från externa förebilder, exempelvis via sociala medier. Detta perspektiv bidrar till en fördjupad förståelse hur digitaliseringen kan påverka samhällsvärderingar och synen på kriminalitet. Enligt studien kan exempelvis ungdomar som exponeras för kriminellas livsstil via internet se en livsstil som består av pengar och materiella framgångar, vilket skulle kunna utmana eller försvaga normen om att leva laglydig och

hederlig. Dessutom uppmärksammade resultatet av studien att digitaliseringen kan medföra en stor räckvidd som även förenklar möjligheterna att enkelt komma i kontakt med kriminella.

Ännu en riskfaktor på makronivå som lyfts inom studien är fördomar från övriga medborgare. Exempelvis förklarades ungdomar som växt upp i socioekonomiskt svaga områden ha negativa förväntningar på sig. Det skulle kunna riskera att ungdomen både internaliserar dessa övertygelser och lever upp till dem.

6.2.3 Mesonivå - Åtagande och delaktighet

En genomgående riskfaktor som lyftes inom studien var att ett försvagat mesosystem, det vill säga bristfälligt samspel mellan individens system, kunde påverka ungdomen negativt. Inom studien synliggjordes språkbarriär som en brist i mesosystemet. Där respondenternas uppfattning var att ungdomar kan befinna sig i utsatthet både genom sin egen eller föräldrarnas begränsade språkkunskap.

Utifrån *åtagande* inom teorin om sociala band skulle detta kunna påverka ungdomen negativt. Om kommunikationen mellan föräldrar och skola är bristfällig skulle det kunna utgöra svårigheter för barnets skolgång genom att barnet inte får samma förutsättningar som andra barn. Om skolmiljön försvåras, riskerar barnets åtagande till skolsystemet förändras negativt, vilket skulle kunna vara en förklarande del varför skolgången genomgående lyftets som en central faktor bland respondenterna. När ungdomens syn på skolan försvagas minskar rimligtvis även ungdomens motivation att fortsatt vara delaktig inom skolan.

Teorin om sociala bands punkt om *delaktighet* beskriver hur ökad delaktighet i samhället minskar benägenheten att begå brott (Sarnecki & Carlsson, 2020). Exempelvis skulle avsaknad av ett socialt sammanhang inom skolan kunna leda till att ungdomen söker sig till andra gemenskaper, vilket även lyftes tidigare under analysen. Fritidsgården var en arena som arbetade aktivt med att aktivera ungdomars delaktighet genom aktiviteter. Det kan förstås som att ungdomarna både får en arena att vara delaktiga inom, samtidigt som det möjliggör för ungdomarna att komma närmre samhället samt samhällets värderingar och normer.

Dessutom synliggjorde studien att fungerande mesosystem kan göra skillnad för individen. Exempelvis visade sig att ungdomens normbrytande beteenden diskuterades mellan fritidsgården och föräldrarna i ett försök att bryta de negativa beteendena. Ytterligare framkom det även att föräldrar med bristande ekonomiska förutsättningar samtalade med fritidsgården för att se till att ungdomarna har aktiviteter att vara delaktiga inom.

6.3 Reflektion och vidare forskning

Slutsatsen av analysen är att ungdomskriminalitet är ett komplext problem där flera faktorer kan påverka ungdomars benägenhet att hamna i kriminalitet. Enligt studiens respondenter är det ofta en kombination av flera faktorer som leder till negativt utvecklat beteende hos ungdomen. Genom att kombinera dessa faktorer och perspektiv skapas en nyanserad bild av studiens frågeställningar. Det framkommer tydligt av respondenterna att det är samspelet av de sociala och familjära faktorer samt interna individuella faktorer som kan leda till ungdomskriminalitet.

Sammanfattningsvis finns det många likheter mellan tidigare forskning och denna studies resultat. Den största skillnaden är att tidigare forskning som har lyfts upp i denna studie har riktat sig mot enstaka faktorer, medan denna studie utgått från ett övergripande innehåll utifrån sociala och familjära aspekter. Dessutom skiljer sig mycket av tidigare forskning från denna studie genom att de har intervjuat privatpersonerna medan denna inriktar sig mot professionellas perspektiv.

Sammantaget blir det tydligt att inte enbart en teori räcker för att förstå ungdomskriminalitet. I vårt fall ser vi hur två teorier som kompletterar varandra ökar förståelsen för fenomenet. Genom att synliggöra individuella och relationella faktorer samt samspelet med omgivningen och betoningen på de globala och samhällliga faktorerna, kan vi förstå hur dessa faktorer kan påverka ungdomars utveckling mot kriminellt beteende. Eftersom faktorerna både kan kombineras med varandra eller agera enskilt, blir det nödvändigt att ha ett helhetsperspektiv. Denna angreppsvinkel underlättar för att förstå studiens frågeställningar, det vill säga professionellas upplevelser gällande familjära och sociala faktorer påverkan på ungdomskriminalitet.

Avslutningsvis anser vi att det är betydelsefullt för framtida forskning att i stor utsträckning undersöka hur integration och digitalisering kan påverka utvecklingen av ungdomskriminalitet. Som alla respondenter inom denna studie beskrev, formas samhället mycket utav digitaliseringen och den digitala miljön. Detta kan skapa risker genom exempelvis glorifiering av kriminalitet, alternativt negativ utveckling av ungdomars sociala umgänge.

Dessutom är det viktigt att forskningen framöver lägger ytterligare fokus på hur integrationen och exkludering från samhället kan påverka barnets benägenhet till kriminalitet. Förståelse för dessa två faktorer, antingen enskilt eller samspelet med varandra, kan bidra till ökad kunskap gällande orsaker till ungdomskriminalitet. Denna kunskap kan sedan användas för att vidareutveckla det sociala arbetet och dess förebyggande insatser och stödåtgärder för dessa ungdomar. På så sätt kan vidare forskning bidra till en positiv förändring för samhället.

Referenser

Ahrne, G., & Eriksson-Zetterquist, U. (2022). Intervjuer. I G. Ahrne & P. Svensson (Red.), *Handbok i kvalitativa metoder* (5 uppl., s. 56–78). Liber.

Ahrne, G., & Svensson, P. (2022). Kvalitativa metoder i samhällsvetenskapen. I G. Ahrne & P. Svensson (Red.), *Handbok i kvalitativa metoder* (5 uppl., s. 9–16). Liber.

Alvinus, A., Borglund, A., & Larsson, G. (2023). *Tematisk analys: din handbok till fascinerande vetenskap*. Studentlitteratur.

Andershed, H., Kerr, M., & Stattin, H. (2001). Bullying in School and Violence on the Streets: Are the Same People Involved? *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention*, 2(1), 31–49. <https://doi.org/10.1080/140438501317205538>

BRÅ. (2 december 2025). *Barn och ungas brottslighet*. <https://bra.se/amnen/barn-och-ungas-brottslighet>

Bryman, A., & Nilsson, B. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder* (3 uppl.). Liber.

Chng, G. S., Chu, C. M., Zeng, G., Li, D., & Ting, M. H. (2016). A Latent Class Analysis of Family Characteristics Linked to Youth Offending Outcomes. *The Journal of Research in Crime and Delinquency*, 53(6), 765–787. <https://doi.org/10.1177/0022427816644947>

Farrell, A. D., Thompson, E. L., & Mehari, K. R. (2017). Dimensions of Peer Influences and Their Relationship to Adolescents' Aggression, Other Problem Behaviors and Prosocial Behavior. *Journal of Youth and Adolescence*, 46(6), 1351–1369. <https://doi.org/10.1007/s10964-016-0601-4>

Franzen, A. G., & Gottzen, L. (2021). Childhood Adversities and Individual Responsibility as Explanations for Criminality in Incarcerated Young Men's Narratives. *Deviant Behavior*, 43(9), 1021–1035. <https://doi.org/10.1080/01639625.2021.1952121>

Geiger, B., & Fischer, M. (2005). Naming Oneself Criminal: Gender Difference in Offenders' Identity Negotiation. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 49(2), 194–209. <https://doi.org/10.1177/0306624X04270552>

Kriminalvården. (13 mars 2026). *KOS – Kriminalvård och statistik*. <https://www.kriminalvarden.se/forskning-och-statistik/statistik-och-fakta/kos--kriminalvard-och-statistik/>

Kunskapsguiden. (28 februari 2024). *Risk- och skyddsfaktorer för normbrytande beteende*. <https://kunskapsguiden.se/omraden-och-teman/barn-och-unga/barn-och-unga-som-begar-brott/risk--och-skyddsfaktorer-for-normbrytande-beteende/>

Lantz, B. (2014). *Den statistiska undersökningen: grundläggande metodik och typiska problem* (2 uppl.). Studentlitteratur.

Lindén, C., Skoog, T., & Kapetanovic, S. (2023). Raising teenage children in disadvantaged neighbourhoods: the experiences and challenges of immigrant mothers in Sweden. *Journal of Family Studies*, 29(4), 1523–1545. <https://doi.org/10.1080/13229400.2022.2054721>

Myndigheten för familjerätt och familjeskapsstöd. (13 oktober 2021). *Föräldrar vars barn begår brott*. <https://mfof.se/foraldraskapsstod/malgrupper-for-foraldraskapsstod/familjer-med-sarskilda-forutsattningar/foraldrar-vars-barn-begar-brott.html>

Osman, F., Klingberg-Allvin, M., Flacking, R., & Schön, U.-K. (2016). Parenthood in transition – Somali-born parents’ experiences of and needs for parenting support programmes. *BMC International Health and Human Rights*, 16(1), Article 7. <https://doi.org/10.1186/s12914-016-0082-2>

Parrish, M., & Nilsson, B. (2012). *Mänskligt beteende: perspektiv inom socialt arbete*. Liber.

Polis. (u.å). *Barn och unga i Västerbotten rekryteras till kriminella nätverk*. <https://polisen.se/polisen-i-ditt-lan/polisen-i-vasterbottens-lan/barn-och-unga-i-vasterbotten-rekryteras-till-kriminella-natverk/>

Polisen. (2025). *Utsatta områden*. https://polisen.se/fa6d102b395bf779199f82ff6cbf8cd6/siteassets/dokument/organiserad_brott_slighet/utsatta-omraden/utsatta-omraden-202511-a4-staende.pdf

Regeringskansliet. (26 januari 2026). *Skärpta regler för unga lagöverträdare*. <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/lagratsremiss/2026/01/skarpta-regler-for-unga-lagovertradare/>

Rojas, Y., & Bäckman, O. (2024). PARENTAL OVER-INDEBTEDNESS AND YOUTH CRIME IN SWEDEN: A NATIONWIDE REGISTER-BASED STUDY. *International*

Journal of Child, Youth & Family Studies IJCYFS, 15(2), 47–66.
<https://doi.org/10.18357/ijcyfs152202422043>

Sarnecki, J. & Carlsson, C. (2020). *Introduktion till kriminologi Volym 1 Brottslighetens omfattning, karaktär och orsaker* (2 uppl.). Lund: Studentlitteratur.

Socialstyrelsen. (17 september, 2024). *Socialtjänstens placeringar av barn och unga med svensk och utländsk bakgrund Registerstudie av placeringar 1991–2022*.
<https://www.socialstyrelsen.se/publikationer/socialtjanstens-placeringar-av-barn-och-unga-med-svensk-och-utlandsk-bakgrund-2024-9-9213/>

Vetenskapsrådet. (2024). *Ungdomsbrottslighet – en kunskapsöversikt*.
<https://www.vr.se/download/18.5c13b819329b12a47109c8/1732027372597/Ungdomsbrottslighet%20-%20En%20kunskaps%C3%B6versikt.pdf>

Intervjuguide

Intervjuguide

Vi kommer börja intervjun med allmänna frågor, såsom yrkesroll, utbildningsbakgrund och arbetserfarenhet inom ungdomskriminalitet.

Arbetet utgår från en semistrukturerad intervju- vilket innebär att vi utgår från en förberedd intervjuguide med möjlighet att även ställa följdfrågor.

Introduktion

Ramarna för intervjun och inhämtning av underskriven samtyckesblankett.

- Intervjun planeras ta cirka en timma.
- Inhämtning av samtyckesblankett.
- Ljudinspelning för transkribering.

Bakgrundsfrågor

- Kan du kort beskriva din yrkesroll och hur du arbetar med ungdomar?
- Hur länge har du arbetat med ungdomar i riskzon eller i kriminalitet?
- Hur skulle du beskriva utvecklingen av ungdomskriminalitet de senaste åren.

Temafrågor

Familjära faktorer:

- Vilken betydelse upplever du familjeförhållanden ha för att unga hamnar i kriminalitet?
- Finns det något återkommande mönster hos familjer där ungdomar begår brott?
- Hur påverkar föräldrars närvaro/frånvaro ungdomars normbrytande beteende?
- Hur ser du på sambandet mellan socioekonomisk situation och ungdomskriminalitet?
- Finns det möjlighet att ge exempel utan att bryta sekretess?

Sociala faktorer:

- Spelar kompisgäng och socialt umgänge någon roll för hur ungdomar hamnar i kriminalitet?
- Påverkar skolgången ungdomars risk att hamna i kriminalitet?
- Vilken betydelse har bostadsområde och det lokala samhället?
- Ser du kopplingar mellan utanförskap och kriminaliteten bland de unga?
  - Om ja - Vilka kopplingar ser du?
- Hur skulle du säga att sociala medier och digitala miljöer påverkar ungdomar?

Avslutande fråga

- Finns det något mer gällande sociala eller familjära faktorer som du anser viktigt som vi ännu inte frågat om?